

Stanovisko č. 14 (2019)

Poradnej rady európskych prokurátorov pri Výbore ministrov Rady Európy

Úloha prokurátorov v boji proti korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti

I. Úvod: účel, rozsah pôsobnosti, vymedzenie pojmov

A. Účel

1. Poradnú radu európskych prokurátorov (CCPE) zriadil Výbor ministrov Rady Európy v roku 2005 s úlohou formulovať najmä stanoviská k otázkam týkajúcim sa vykonávania odporúčaní Výboru ministrov Rec(2000)19 členským štátom o úlohe prokuratúry v systéme trestného súdnictva.¹

2. V súlade s mandátom, ktorý jej udelil Výbor ministrov, CCPE pripravila Stanovisko k úlohe prokurátorov v boji proti korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej² trestnej činnosti.

3. Ako už bolo zdôraznené v predchádzajúcich stanoviskách CCPE, úlohy pridelené prokurátorom sa líšia medzi jednotlivými štátmi v súlade s príslušným ústavným a legislatívnym poriadkom a právnymi tradíciami. Systémy trestného súdnictva niektorých členských štátov stanovujú zásadu „zákonosti“ ako základ trestného stíhania, zatiaľ čo iné členské štáty stanovujú zásadu „voľnej úvahy“ alebo „oportunity“; Iné majú zmes týchto princípov. Niektoré členské štáty zverujú prokurátorom úlohu všeobecného dohľadu nad políciou a vyšetrovateľmi a iné nie.³ V krajinách, v ktorých majú prokurátori všeobecný dohľad nad vyšetrovaniami, môžu vyšetrovania viesť sami alebo ich vedie polícia pod vedením prokuratúry.

4. Bez ohľadu na rôzne systémy trestného stíhania možno identifikovať spoločné požiadavky a výzvy v súvislosti s účinným bojom proti trestnej činnosti a pokiaľ ide o dodržiavanie ľudských práv obžalovaného, záujmov štátu týkajúcich sa politiky v oblasti trestnej činnosti a práv obetí a iných účastníkov trestného konania. Cieľom tohto stanoviska je určiť spoločné usmernenia a normy pre to, ako by prokurátori mali konať v konkrétnej oblasti korupcie a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti. V členských štátoch, v ktorých prokurátori vykonávajú funkcie mimo oblasti trestného práva, sa závery a odporúčania uvedené v tomto stanovisku uplatňujú *mutatis mutandis* aj na takéto činnosti prokuratúry. Niektoré zistenia budú pravdepodobne relevantnejšie pre daný systém prokuratúry ako pre iný. Cieľom týchto návrhov však nie je vyjadriť uprednostňovanie jedného alebo druhého systému, ale skôr podporiť zlepšenia vo všetkých z nich. Stanovisko preto môže slúžiť ako inšpirácia pre všetkých aktérov zapojených do trestného konania, najmä z hľadiska ich zbližovania v záujme lepšej efektívnosti.

B. Rozsah pôsobnosti

5. Boj proti korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti je predmetom záujmu a vyžaduje si zapojenie mnohých verejných a súkromných aktérov, ako sú prokurátori, sudcovia, policajní vyšetrovatelia, experti, dozorné subjekty, vládne agentúry, masmédiá, mimovládne organizácie a iné dotknuté zložky občianskej spoločnosti. CCPE vyjadruje

1/ Pri vypracúvaní svojich stanovísk CCPE zohľadňuje aj ďalšie príslušné odporúčania a nástroje prijaté po jej vytvorení, najmä odporúčanie Výboru ministrov Rec(2012)11 členským štátom o úlohe prokurátorov mimo systému trestného súdnictva.

2/ V niektorých členských štátoch pojem hospodárskej trestnej činnosti zahŕňa aj finančnú trestnú činnosť.

3/ Pozri napríklad stanovisko CCPE č. 13 (2018) k nezávislosti, zodpovednosti a etike prokurátorov, bod 9.

želanie, aby zásady uvedené v tomto stanovisku okrem prokurátorov inšpirovali aj opatrenia iných zainteresovaných a relevantných aktérov s cieľom zlepšiť celkové výsledky.

6. Cieľom stanoviska je spresniť konkrétne osobné a inštitucionálne prístupy, ktoré majú nasledovať prokurátori a prokuratúry zapojení do boja proti súboru trestných činov, ktoré sú svojou povahou zložené a často zahŕňajú tajné formy, ako je korupcia a súvisiaca hospodárska a finančná trestná činnosť (ako sa vymedzuje ďalej). Toto stanovisko sa zameriava najmä na trestné činy na vysokej úrovni v tejto oblasti, t. j. keď prokuratúra a jednotliví prokurátori čelia osobitným výzvam, pokiaľ ide o hmotné právo a postupy. V tejto súvislosti sa odporúča, aby sa s prokuratúrou konzultovalo vždy, keď výkonné alebo legislatívne orgány v tejto oblasti navrhujú nové pravidlá alebo ustanovenia.

7. CCPE od začiatku zdôrazňuje, že efektívny, účinný a zároveň transparentný boj prokuratúry proti korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti, ktorý dodržiava ľudské práva, do značnej miery závisí od politickej vôle skutočne bojovať proti takejto trestnej činnosti a kontrolovať ju. Členské štáty by preto mali nielen preukázať pevné odhodlanie, ale aj posilniť podporné prostredie pre svoje prokuratúry, ako aj pre jednotlivých prokurátorov, ktorí sa zaoberajú týmto druhom trestnej činnosti, a zároveň zvýšiť a prehĺbiť svoju účasť na medzinárodnej spolupráci v tejto oblasti.

8. Účinný boj proti korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti a škodlivý vplyv tohto druhu správania na dôveru verejnosti, sociálnu stabilitu a hospodársky blahobyt danej krajiny, ako aj na zásady spravodlivosti a rovnosti všetkých osôb pred zákonom, nie je len otázkou stíhania páchatel'ov. Je nanajvýš dôležité využiť všetky náležité právne, legislatívne a iné nástroje na predchádzanie takýmto trestným činom. Je potrebné, aby si spoločnosť vo všeobecnosti, a najmä prokurátori zaoberajúci sa korupciou a súvisiacimi trestnými činmi, boli plne vedomí mimoriadne škodlivej povahy takýchto trestných činov. Proti tolerancii voči korupcii by sa malo neustále bojovať.

9. Pri príprave tohto stanoviska CCPE vychádzala najmä zo svojho stanoviska č. 1 (2007) o spôsoboch zlepšenie medzinárodnej spolupráce v oblasti trestného súdnictva, stanoviska č. 3 (2008) o úlohe prokuratúry mimo oblasti trestného práva, stanoviska č. 7 (2012) o riadení prostriedkov prokuratúry, stanoviska č. 8 (2013) o vzťahoch medzi prokurátormi a médiami, stanoviska č. 10 (2015) o úlohe prokurátorov pri vyšetrovaní trestných činov, stanoviska č. 11 (2016) o kvalite a efektívnosti práce prokurátorov vrátane boja proti terorizmu a závažnej a organizovanej trestnej činnosti, stanoviska č. 12 (2017) o úlohe prokurátorov v súvislosti s právami obetí a svedkov v trestnom konaní a stanoviska č. 13 (2018) o nezávislosti, zodpovednosti a etike prokurátorov.

10. CCPE sa opiera aj o najdôležitejšie nástroje a zistenia Rady Európy v oblasti boja proti korupcii a jej predchádzania, najmä o Trestnoprávny dohovor o korupcii (1999)⁴, Občianskoprávny dohovor o korupcii (1999)⁵, Odporúčanie Rec(2000)10 Výboru ministrov členských štátov o kódexoch správania verejných činiteľov (2000), zistenia Skupiny štátov proti korupcii (GRECO) v jej piatich⁶ doterajších kolách hodnotení a dokumentoch výboru MONEYVAL, ako aj o príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) týkajúcu sa korupcie a súvisiacich záležitostí.⁷

11. Zohľadnili sa aj protikorupčné nástroje iných medzinárodných organizácií a mechanizmov,

4/ Séria európskych zmlúv – č. 173.

5/ Séria európskych zmlúv – č. 174.

6/ Najmä zistenia štvrtého kola hodnotenia týkajúceho sa „predchádzania korupcii vo vzťahu k poslancom parlamentu, sudcom a prokurátorom“, ktoré bolo do veľkej miery dokončené, mali pre CCPE osobitný význam pri vypracúvaní tohto stanoviska.

7/ Napr. v nedávnejšom období ESLP *Gutsanovi/Bulharsko* – 34529/10, rozsudok z 15. októbra 2013 [oddiel IV]; *Apostu/Rumunsko* – 22765/12, rozsudok z 3. februára 2015 [oddiel III]; *Tsalkitzis/Grécko* (č. 2) – 72624/10, rozsudok z 19.10.2017 [oddiel I].

najmä Dohovor Organizácie Spojených národov proti korupcii z roku 2003⁸ a usmernenia o úlohe prokurátorov z roku 1990, Dohovor Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj o boji proti podplácaniu zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách z roku 1997,⁹ Dohovor EÚ o boji proti korupcii úradníkov Európskych spoločenstiev alebo úradníkov členských štátov Európskej únie z roku 1997,¹⁰ vzorový zákon o boji proti korupcii prijatý Medziparlamentným zhromaždením zúčastnených krajín Spoločenstva nezávislých štátov v roku 1999, rámcové rozhodnutie Rady EÚ 2003/568/SVV z 22. júla 2003 o boji proti korupcii v súkromnom sektore,¹¹ ako aj 13 publikácií Finančnej akčnej skupiny (FATF) o otázkach korupcie.¹² CCPE zohľadnila aj normy profesijnej zodpovednosti a vyhlásenie o základných povinnostiach a právach prokurátorov, ktoré prijala Medzinárodná asociácia prokurátorov v roku 1999.

12. CCPE vychádza z návrhu stanoviska, ktoré vypracoval Dr. Rainer HORNUNG-JOST, zástupca hlavného prokurátora prokuratúry v Lörrach (Nemecko), bývalý riaditeľ Nemeckej justičnej akadémie, a ďakuje mu za jeho cenný odborný prínos k jej práci.

C. Vymedzenie pojmov

13. CCPE zdôrazňuje, že neexistuje všeobecne akceptovaná definícia korupcie. Domnieva sa však, že najlepší odkaz na vymedzenie pojmu „korupcia“ v rozsahu pôsobnosti tohto stanoviska možno vyvodiť z Trestnoprávneho dohovoru Rady Európy o korupcii (ETS173), ako ho uplatnila skupina GRECO.¹³ Znamená to, že „korupcia“ je pojem, ktorý obsahuje alebo rieši rôzne trestné činy, ako je aktívne a pasívne úplatkárstvo vo verejnom a súkromnom sektore a obchodovanie s vplyvom. Fenomény, ako je korupcia v dôsledku prijímania darov, verejného obstarávania alebo nezákonného obohacovania, takisto poškodzujú dôveru verejnosti v dobré fungovanie štátu v rámci právneho štátu.

14. V značnom počte prípadov sú trestné činy korupcie priamo prepojené s inými – často tajnostkárskymi – javmi hospodárskej a finančnej trestnej činnosti, ako sú podvody, daňové podvody, pranie špinavých peňazí, sprenevera atď. Špecializované prokuratúry a/alebo prokurátori sa preto pomerne často nezaoberajú len trestnými činmi korupcie, ale aj inými súvisiacimi hospodárskymi a finančnými trestnými činmi, napríklad počítačovými podvodmi, krádežami duševného vlastníctva, porušovaním práva hospodárskej súťaže, porušovaním predpisov týkajúcich sa akciového trhu, podvodnými trestnými činmi bankrotu a/alebo platobnej neschopnosti. Korupcia môže súvisieť aj s takými trestnými činmi, ako je obchodovanie s ľuďmi, prevádzkačstvo migrantov, nelegálna práca, trestné činy v oblasti životného prostredia a územného plánovania atď.

15. V dôsledku toho na účely týchto návrhov zahŕňa pojem „korupcia“ aj súvisiacu hospodársku a finančnú trestnú činnosť.

II. Osobitné výzvy, ktorým čelia prokuratúry a jednotliví prokurátori v boji proti korupcii

16. Prokurátori čelia v boji proti korupcii viacerým osobitným výzvam. Napríklad v niektorých krajinách môže chýbať politická vôľa, najmä pokiaľ ide o korupciu na vysokej úrovni zo strany vplyvných osôb.¹⁴ Môže sa tiež stať, že niektorí politici sa snažia uplatňovať nezákonný vplyv na vyšetrovanie, najmä ak sa vyšetrovanie týka ich osobne alebo ich rodín, iných členov vlády

8/ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 58/4 z 31. októbra 2003.

9/ Spolu s odporúčaním OECD z roku 2009 o ďalšom boji proti podplácaniu zahraničných verejných činiteľov.

10/ Úradný vestník C 195, 25.6.1997, s. 2 – 11.

11/ Úradný vestník EÚ L 192, 31.7.2003, s. 54 – 56.

12/ Spravidla vydané v spolupráci s pracovnou skupinou G20 pre boj proti korupcii.

13/ V rámci tretieho kola hodnotenia.

14/ Často zahŕňajú mimoriadne vysoké finančné sumy.

alebo parlamentu, ich politických strán alebo obchodného priateľa a podobne.

17. Korupcia zahŕňa pomerne často menej viditeľné, ale zložité mechanizmy, čo predstavuje skutočnú výzvu pre prokurátorov, aby ich posúdili. Obžalovaní majú zároveň tendenciu disponovať značnými zdrojmi, ktoré im umožňujú vypracovať sofistikovanú obrannú stratégiu, ktorú môže byť ťažké prekonať. Prokuratúra a prokurátori musia mať napokon možnosť postaviť sa proti možným taktikám zdržiavania a zároveň zaručiť zásadu rovnosti zbraní. Mali by mať aj dostatočné a primerané zdroje na riadne trestné stíhanie a súdy by mali mať k dispozícii celý rad vhodných a primeraných sankcií na účely uloženia trestu.

18. Čím závažnejšia je korupcia na vysokej úrovni, tým vyššia je možnosť úzkeho prepojenia s organizovanou trestnou činnosťou¹⁵.

19. Osobitné výzvy, ktorým prokurátori čelia v boji proti korupcii a ktoré súvisia s jej tajnostkárskou a komplexnou povahou, platia aj pre boj proti súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti. Okrem toho ďalšie výzvy prispievajú k zložitosti úlohy prokurátorov. Boj proti závažnej hospodárskej trestnej činnosti najčastejšie zahŕňa potrebu hĺbkovej ekonomickej analýzy a potrebu zaoberať sa rozsiahlymi spismi, ktoré sa často zameriavajú na sériu trestných činov. Dnešní administratívni zločinci navyše často využívajú svoje odborné znalosti v oblasti komunikačných technológií na utajenie svojej totožnosti, trestných činov, ktoré páchajú, a relevantných dôkazov. Prokuratúra by mala disponovať komplexnými a aktualizovanými informáciami vrátane štatistických údajov o rozsahu a charakteristikách korupcie vo svojich príslušných krajinách.

20. Závažná hospodárska trestná činnosť vo svojej podstate znamená, že jeden alebo viacero subjektov vrátane verejných a súkromných subjektov alebo jednotlivcov mohlo utpieť značné finančné straty. Pri riešení tohto druhu trestnej činnosti musia byť prokurátori informovaní o právach a očakávaniach obetí a musia zaistiť bezpečnosť svedkov. Musia byť tiež schopní v súlade s platnými zákonmi a pravidlami a rýchlo zvládnuť zložité konania týkajúce sa zmrazenia, zaistenia, konfiškácie a vymáhania majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti, či už v prospech štátu, obetí alebo oboch.

III. Inštitucionálne požiadavky a záruky

A. Legislatívny rámec, zdroje, rozpočet, personálne obsadenie

21. Vzhľadom na uvedené početné výzvy môže prokuratúra riadne a primerane bojovať proti korupcii a posilniť dôveru ľudí vo verejné inštitúcie a súkromný komerčný sektor len vtedy, ak príslušný členský štát poskytne pevný ústavný a iný legislatívny rámec, ktorý umožní prokuratúre konať ako nezávislá/autonómna inštitúcia a účinným, transparentným a zodpovedným spôsobom bez akéhokoľvek neprimeraného politického alebo iného vonkajšieho vplyvu.

22. Keďže boj proti korupcii a hospodárskej trestnej činnosti môže byť politicky a inak citlivou otázkou, je mimoriadne dôležité, aby vnútroštátne systémy výberu a presunu prokurátorov, ako aj disciplinárne konania poskytovali potrebné záruky pre nezávislé, autonómne a transparentné rozhodovanie a riadili sa transparentnými a objektívnymi kritériami.¹⁶

23. Každý členský štát je povinný poskytnúť potrebný inštitucionálny, právny a operačný rámec a ľudské, finančné a technické zdroje s cieľom zabezpečiť, aby sa aj v najzložitejších prípadoch korupcie a hospodárskej trestnej činnosti prijímali konečné rozhodnutia s cieľom zabrániť zbytočným prieťahom a v prípade potreby pred uplynutím akejkoľvek zákonnej

15/ Pozri stanovisko CCPE č. 11 (2016) ku kvalite a efektívnosti práce prokurátorov, a to aj v boji proti terorizmu a závažnej a organizovanej trestnej činnosti.

16/ Podrobnejšie informácie sú uvedené v stanovisku CCPE č. 13 (2018) k nezávislosti, zodpovednosti a etike prokurátorov, odporúčania ii), iii) a x).

premlčacej lehoty. Malo by sa zabrániť pridelovaniu nedostatočných finančných a ľudských zdrojov, čo môže byť jedným z hlavných dôvodov, prečo prokuratúra môže reagovať neskoro alebo sa môže zdať, že reaguje zhovievavo v prípadoch korupcie. Rovnaké závery sa vzťahujú aj na iné orgány zapojené do tohto procesu, ako je polícia, iné orgány presadzovania práva a kontrolné orgány a súdy. V tejto súvislosti by počet prokurátorov pridelených na boj proti korupcii mal vychádzať z posúdenia významu tohto trestného činu pre dotknutý štát, ako aj potrieb prokuratúry.

24. Vyšetrovanie a stíhanie zložitých prípadov korupcie si vyžaduje najmä poskytnutie moderného vybavenia a iných prostriedkov, ako je sofistikovaný hardvér a softvér, prokuratúre,¹⁷ ako aj vysoko profesionálne ekonomické, bankové a počítačové odborné znalosti.

25. Prokuratúra by mala podporovať efektívne využívanie procesných nástrojov na zmrazenie, zaistenie a konfiškáciu majetku pochádzajúceho z trestného činu, keďže toto vymáhanie majetku od „bielych golierov“ bude mať nielen represívny, ale aj preventívny a odstrašujúci účinok. Okrem toho majú významný represívny a preventívny účinok aj zákonné alebo iné regulačné nástroje, ktoré ukládajú verejnému činiteľovi, ktorý bol právoplatne odsúdený za korupciu, povinnosť odstúpiť z funkcie alebo byť prepustený z funkcie a zabrániť mu v tom, aby sa aspoň na určitý čas uchádzal o verejnú funkciu.

26. Často právne a fakticky zložitý a ťažkopádny proces vymáhania majetku si vyžaduje dostatočný počet vysoko motivovaných a profesionálnych spolupracovníkov. Každý členský štát by mal poskytnúť potrebný rozpočet na zabezpečenie toho, aby sa prokuratúre pravidelne prideloval dostatočný počet kompetentných prokurátorov a efektívny a riadne vyškolený podporný personál (úradníci atď.) a experti. CCPE poznamenáva, že viacero členských štátov refinancovalo náklady na stíhanie korupcie a súvisiacich prípadov hospodárskej a finančnej trestnej činnosti prostredníctvom vymáhania majetku a aktív z trestnej činnosti bielych golierov.

27. V niektorých členských štátoch zákon umožňuje trestné stíhanie právnických osôb. Iné členské štáty zaviedli administratívnu alebo občianskoprávnú zodpovednosť právnických osôb za trestné činy ich vysokých úradníkov v prospech právnických osôb. Môže to byť účinné aj v boji proti korupcii jednotlivcov konajúcich prostredníctvom právnických osôb a pri zbavovaní právnickej osoby, ktorá sa systematicky zapája do korupčných činností, jej inkriminovaných ziskov. Administratívne a/alebo občianske mechanizmy sú potrebné aj na konfiškáciu majetku v prípadoch, keď dôkazy naznačujú, že bol získaný prostredníctvom trestných činov bielych golierov, najmä v prípadoch príjmu skrytého pred daňovými orgánmi.

28. Prokurátori pri vedení vyšetrovania alebo dohľade nad ním musia mať na základe prípadného súdneho povolenia účinný prístup ku všetkým relevantným zdrojom informácií, ktoré sú často uchovávané vo verejných alebo súkromných databázach. Okrem toho je rozhodujúce zabezpečiť prístup prokuratúry k registrom majetku a záujmov alebo majetkovým priznaniam, ktoré pravidelne poskytujú verejní činitelia a iné osoby v súlade s vnútroštátnym právom, s cieľom odradiť potenciálnych páchatelov od spáchania korupčného činu a stíhať ich v prípade spáchania takéhoto činu. Ide o základný nástroj na odhalenie existujúceho systému korupcie alebo súvisiacich zločineckých štruktúr. Prístup k bankovým záznamom alebo daňovým informáciám je takisto mimoriadne dôležitý pre účinné stíhanie prípadov korupcie.

B. Organizačné mechanizmy a špecializácia prokurátorov

29. CCPE nabáda členské štáty, aby prijali všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie neustrannosti, profesionality a špecializácie prokurátorov a prípadne iných zainteresovaných strán v boji proti korupcii.

30. Značný počet členských štátov zriadil ústredné protikorupčné orgány. V závislosti od

17 Pozri stanovisko CCPE č. 13 (2018) k nezávislosti, zodpovednosti a etike prokurátorov, bod 45.

domáceho prostredia majú tieto orgány tiež, niekedy výlučne, právomoci prokuratúry pri vyšetrovaní tohto druhu trestnej činnosti. V iných krajinách bojujú proti korupcii decentralizované, ale špecializované prokuratúry – alebo aspoň špecializované jednotky v rámci týchto úradov. Napokon v prípade malých prokuratúr sa jednotliví prokurátori špecializujú na boj proti korupcii vo všeobecnosti, čo by sa malo považovať za minimálnu normu na zaručenie uvedenej konkrétnej profesionality, ktorá sa očakáva od prokurátorov zaoberajúcich sa týmito trestnými činmi.

31. Na to, aby bolo možné pracovať na zložitých prípadoch korupcie, je nevyhnutná dobrá správa prípadov prokurátormi. V závislosti od konkrétneho systému môžu byť trestné stíhania a prípadne vyšetrovania vedené prokuratúrou centralizované. To nevyklučuje vytvorenie tímov prokurátorov v obzvlášť zložitých a citlivých prípadoch na vysokej úrovni, a to tak vo fáze vyšetrovania, ako aj súdneho konania. Vzhľadom na to, že takéto prípady sú zložité a časovo náročné, mal by sa zabezpečiť čo najvhodnejší a najúčinnější tok informácií v rámci prokuratúry.

32. Najlepšia možná spolupráca a tok informácií nie sú len vnútorným predpokladom prokuratúry, ale sú aj veľmi dôležitým faktorom, pokiaľ ide o vzťahy medzi prokuratúrou a inými zainteresovanými stranami zapojenými do boja proti korupcii. CCPE zdôrazňuje význam spolupráce a koordinácie medzi prokuratúrou na jednej strane a orgánmi presadzovania práva, colnými orgánmi, finančnými spravodajskými jednotkami a orgánmi vyšetrovania daňových podvodov, inštitúciami dohľadu atď. na strane druhej, ktorých profesionalita a špecializácia sú tiež nevyhnutné.

33. Najmä pokiaľ ide o zložité a citlivé prípady korupcie na vysokej úrovni, zúčastnení prokurátori by mali mať prístup k potrebným externým odborným znalostiam. Týka sa to napr. analýzy súvah alebo počítačových databáz a zariadení v držbe iných orgánov. V daných prípadoch môže byť celkom prospešné, aby sa takíto neprávnickí experti (autorizovaní účtovníci atď.) stali členmi interdisciplinárneho tímu pracujúceho na konkrétnom aspekte konkrétneho prípadu pod dohľadom prokurátora.

C. Pridelovanie prípadov a pracovné zaťaženie

34. Vo všeobecnosti by sa pridelovanie prípadov korupcie a regulácia pracovného zaťaženia mali riadiť objektívnym systémom rozdeľovania v súlade so zložitosťou a potenciálnymi ťažkosťami prípadov, ako aj znalosťami, schopnosťami a zručnosťami prokurátorov. Prokurátori zodpovední za tieto prípady by okrem toho mali dostať potrebnú podporu a mal by sa im prideliť dostatočný čas zodpovedajúci zložitosti prípadov.

D. Riadne a prispôsobené nástroje vyšetrovania a trestného stíhania a oznamovatelia

35. Korupcia na vysokej úrovni je svojou povahou veľmi závažnou trestnou činnosťou a môže sa vzťahovať na celý rad trestných činov. Preto je nevyhnutné poskytnúť prokurátorom (a/alebo v závislosti od systému polícii) celý rad zákonných vyšetrovacích nástrojov vrátane osobitných vyšetrovacích techník. To zahŕňa aj používanie primeraných technológií.

36. CCPE však chce opätovne zdôrazniť, že pre akceptovanie výsledkov vyšetrovania je v demokratickej spoločnosti mimoriadne dôležité, aby sa pri uplatňovaní donucovacích prostriedkov a osobitných vyšetrovacích techník dôsledne dodržiavali zásady nevyhnutnosti a proporcionality a aby sa prokurátorovi poskytli všetky nástroje na nájdenie relevantných dôkazov na účely vyšetrovania trestného činu alebo administratívneho vyšetrovania týkajúceho sa právnických osôb. Malo by sa zabrániť akémukoľvek neprimeranému obmedzovaniu základných ľudských práv a slobôd stanovením jasných obmedzení a kritérií na uplatňovanie daného vyšetrovacieho nástroja.¹⁸ Najrušivejšie opatrenia by mali závisieť od

18/ Pozri stanovisko CCPE č. 11 (2016) ku kvalite a efektívnosti práce prokurátorov, a to aj v boji proti terorizmu a závažnej a organizovanej trestnej činnosti, bod 65.

nezávislého súdneho povolenia. Keď súd nariadi takéto opatrenie, je úlohou prokuratúry, aby v prípade, že vedie vyšetrovanie, v ktoromkoľvek štádiu konania dôkladne a trvalo zvážila, či je pokračovanie opatrenia naďalej potrebné.

37. Členské štáty by mali mať zavedené prísne pravidlá o tom, ako chrániť ľudí v rámci daného orgánu/organizácie, ktorí majú dôverné informácie o konkrétnych páchateloch a ich zločineckých systémoch. Títo potenciálni oznamovatelia často zohrávajú prvoradú úlohu pri odhaľovaní korupcie. Ich totožnosť by mala byť chránená v prípade zverejnenia informácií. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa ustanovenia o ochrane obzvlášť zraniteľných svedkov v trestnom konaní v prípade potreby vzťahovali aj na oznamovateľov, najmä vo fáze vyšetrovania. To môže okrem *iného zahŕňať osobitné* dôverné spôsoby zaobchádzania so zdrojmi informácií, ktoré vždy podliehajú ochrane práva obvineného na spravodlivý proces.

38. Potenciálni oznamovatelia, ktorí chcú prezradiť informácie, by mali vedieť, na koho sa majú obrátiť a ako a ktoré ochranné opatrenia sa na nich budú vzťahovať. Preto je veľmi užitočné poskytnúť v rámci prokuratúry alebo v priamej spolupráci s ňou konkrétne kontaktné miesta a sprístupniť kontaktné údaje verejnosti. Treba tiež poznamenať, že potenciálni oznamovatelia môžu byť spolupáchateľmi trestného činu, ktorý prezrádzajú. V niektorých prípadoch im môže byť udelená imunita alebo iné formy osobitnej zhovievavosti, pretože sa svojím zverejnením vystavujú veľkému riziku. Oznamovatelia by mali byť čo najskôr informovaní o všetkých ochranných opatreniach, ktoré sa pre nich zaviedli.

E. Medzinárodná spolupráca

39. V značnom počte prípadov má spáchaná hospodárska a finančná trestná činnosť cezhraničný charakter, ktorý si vyžaduje spoluprácu prokuratúr a orgánov presadzovania práva viacerých krajín alebo medzinárodných vrátane nadnárodných orgánov a bankového systému na celom svete. Je tiež možné, že finančná škoda sa neobmedzuje na vnútroštátnu úroveň, ale môže zároveň ovplyvniť finančné záujmy viacerých štátov, medzinárodných, vrátane nadnárodných organizácií [napr. Európskej únie (EÚ)] a zahraničných jednotlivcov alebo subjektov.

40. Páchatelia majú napríklad záujem skrývať svoje zisky a relevantné dôkazy v inej krajine alebo vo viacerých krajinách súčasne. Preto by nemali mať možnosť využívať nedostatok nástrojov spolupráce medzi štátmi alebo ich rôzne trestné systémy a procesné pravidlá. Preto je mimoriadne dôležité, aby účinné mechanizmy vydávania osôb a vzájomnej právnej pomoci umožňovali priamy kontakt a spoluprácu medzi prokuratúrami rôznych členských štátov, a to pomocou moderných a dostatočne zabezpečených komunikačných techník.¹⁹

41. S cieľom zabezpečiť široko harmonizovaný prístup k boju proti korupcii CCPE vyzýva členské štáty, aby v prípade potreby ratifikovali najdôležitejšie medzinárodné nástroje v rozsahu pôsobnosti tohto stanoviska.

42. CCPE vyzýva členské štáty, aby na dvojstrannej alebo mnohostrannej úrovni a v prípade potreby prijali podobné mechanizmy a opatrenia s cieľom uľahčiť praktickú spoluprácu medzi prokuratúrou a orgánmi presadzovania práva členských štátov v boji proti cezhraničnej korupcii. CCPE berie na vedomie pokračujúce úsilie Úradu Organizácie Spojených národov pre drogy a kriminalitu (UNODC), EÚ²⁰ a iných regionálnych (subregionálnych) iniciatív v tomto

19/ Pozri stanovisko CCPE č. 1 (2007) o spôsoboch zlepšenia medzinárodnej spolupráce v oblasti trestného súdnictva.

20/ Treba tiež poznamenať, že EÚ vyvinula osobitné nástroje a mechanizmy na zabezpečenie čo najúčinnnejšieho boja proti cezhraničnej trestnej činnosti, a najmä na zabezpečenie čo najlepšej ochrany finančných záujmov EÚ. Vnútroštátne prokuratúry využívajú praktickú podporu úradu pre boj proti podvodom OLAF, Eurojustu, ako aj Európskej justičnej siete v trestných veciach. V blízkej budúcnosti vstúpi do tejto oblasti európska prokuratorka a jej príslušní partneri v členských štátoch. Mnohostrannými zmluvami, ako je Dohovor z 29. mája 2000 o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi členskými štátmi Európskej únie, sa zaviedli nové inovatívne nástroje vyšetrovania a trestného stíhania, ako napríklad vytvorenie spoločných vyšetrovacích tímov (SVT) vo vhodných

smere. CCPE okrem toho uznáva uľahčenie praktickej podpory tejto spolupráce zo strany inštitúcií, ako je EUROJUST, ako aj neformálnych organizácií, ako je Medzinárodné združenie prokurátorov.

43. Okrem toho by vzájomné²¹ uznávanie alebo vykonávanie dočasných príkazov na zaistenie a konečných príkazov na konfiškáciu vydaných členským štátom v súvislosti s majetkom v inom členskom štáte prostredníctvom vzájomnej právnej pomoci mohlo uľahčiť zaistenie, konfiškáciu a vymáhanie alebo vrátenie majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti v cezhraničných prípadoch s cieľom trvalo získať späť zisky páchatel'a²² v záujme štátu alebo identifikovaných obetí.

44. V záujme účinného boja proti korupcii by si členské štáty mali navzájom pomáhať pri poskytovaní informácií potrebných na predchádzanie trestným činom korupcie, ich odhaľovanie a vyšetrovanie vrátane informácií o predkladaní nepravdivých a/alebo nedostatočných informácií vo vyhláseniach verejných činiteľov a iných dotknutých osôb, pokiaľ ide o ich majetok, zisky, výdavky a záujmy, a to aj v prípade, že nedošlo k vyšetrovaniu trestného činu.

F. Transparentnosť a kontakty prokurátorov s médiami

45. Transparentnosť pri výkone funkcií prokurátorov je kľúčovou zložkou právneho štátu, jednou z dôležitých záruk spravodlivého procesu a je potrebná na zabezpečenie dôvery verejnosti. Pozitívny obraz prokuratúry je skutočne dôležitým prvkom dôvery verejnosti v riadne fungovanie justičného systému. S cieľom rozvíjať otvorenú interakciu prokuratúry s verejnosťou²³ by prokuratúra mala zaujať proaktívny prístup. Čo najširší zákonný prístup médií a verejnosti k informáciám o činnosti prokurátorov slúži aj na posilnenie demokracie a transparentnosti.

46. Platí to najmä v prípade skutočne udržateľného a úspešného boja proti korupcii. Boj proti korupcii vo všetkých jej aspektoch a od koreňov je možný len vtedy, ak je sprevádzaný otvorenosťou a transparentnosťou a bez akéhokoľvek neprimeraného alebo nezákonného politického alebo iného vplyvu.

47. Prokuratúra by mala v zásade poskytovať primerané informácie médiám a verejnosti vo všetkých fázach svojej činnosti, pokiaľ ide o boj proti korupcii, a to aj prostredníctvom svojich webových stránok. Zároveň by sa pri tom mali náležite dodržiavať právne ustanovenia týkajúce sa ochrany osobných údajov, súkromia, dôstojnosti, prezumpcie neviny, etických pravidiel vzťahov s ostatnými účastníkmi konania, ako aj právne ustanovenia, ktoré bránia zverejneniu určitých informácií alebo ho obmedzujú, najmä ak je to potrebné na zaistenie bezpečnosti a konzistentnosti vyšetrovania.²⁴

IV. Osobné požiadavky a záruky

A. Osobná integrita, nestrannosť, nezávislosť a ochrana

48. Prokurátori zaoberajúci sa korupciou majú veľmi citlivú profesionálnu pozíciu, a preto je o to dôležitejšie, aby dodržiavali európske a medzinárodné normy týkajúce sa profesionálneho

prípadoch organizovanej cezhraničnej trestnej činnosti. Pozri aj smernicu EÚ 2014/41/EÚ z 3. apríla 2014 o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach.

21/ Pozri stanovisko CCPE č. 12 (2017).

22/ Pozri napr. rámcové rozhodnutie Rady EÚ 2003/577/SVV z 22. júla 2003 o vykonaní príkazu na zaistenie majetku alebo dôkazov v Európskej únii a nariadenie EÚ 2018/1805 zo 14. novembra 2018 o vzájomnom uznávaní príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu v nadväznosti na rámcové rozhodnutia Rady 2003/577/SVV a 2006/783/SVV.

23/ Pozri stanovisko CCPE č. 8 (2013) k vzťahom medzi prokurátormi a médiami, body 30 – 31.

24/ Pozri stanovisko CCPE č. 8 (2013) k vzťahom medzi prokurátormi a médiami, bod 38.

správania prokurátorov.²⁵ Je dôležité mať na pamäti, že oznámené zásady sa týkajú aj správania prokurátorov mimo funkcie a mimo ich profesionálnej úlohy.

49. Prokurátori musia predovšetkým preukázať absolútnu integritu a neutralitu, konať nezávisle od akejkoľvek zaujatosti, preferencií alebo faktorov a riadiť sa len zákonom. Prokurátori by sa takisto mali vyhýbať akémukoľvek riziku neprimeraného tlaku, či už vonkajšieho alebo vnútorného,²⁶ a mali by využívať záruky nezávislého, autonómneho a transparentného rozhodovania. Vo svojich rozhodnutiach by mali byť nestranní a mali by sa tiež javiť ako nestranní, mali by byť transparentní, vyhýbať sa konfliktom záujmov a nemali by zvyhodňovať žiadnu stranu v trestnom a inom konaní. Ak existuje riziko, že prokurátor nemusí mať dostatočnú vzdialenosť od všetkých takýchto strán, mal by sa zdržať riešenia prípadu.

50. V prípadoch, keď dôjde ku korupcii medzi prokurátormi, by sa mal zodpovedný prokurátor (prokurátori) vyhnúť akémukoľvek dojmu alebo zdaniu preferenčného zaobchádzania voči obžalovanému, pričom by sa mala dodržiavať zásada rovnosti všetkých pred zákonom.

51. Prokurátor by mal byť v súlade so zákonným riadnym postupom vylúčený z prípadov týkajúcich sa korupcie vždy, keď existuje náznak možnej zaujatosti, preferencie alebo konfliktu záujmov. Toto právo by sa však nemalo zneužívať a rozhodnutia o odvolaní prokurátora by sa mali odôvodniť a zaznamenať. V prípade zjavne nesprávneho riadenia prípadu prokurátorom sa proti nemu môže začať disciplinárne alebo prípadne trestné konanie. V prípade potreby by mali existovať mechanizmy na vymedzenie a riešenie akéhokoľvek konfliktu záujmov vytvorené v rámci prokuratúry a jej orgánov.

52. V prípade neprimeraného zasahovania by sa mala uplatňovať primeraná ochrana prokurátorov a vyšetrovateľov zapojených do konania a ich rodín.²⁷

B. Osobitná odborná príprava

53. Odborné požiadavky na prokurátorov, ktorí bojujú proti korupcii, sú obzvlášť vysoké. Preto je o to dôležitejšie, aby takíto prokurátori absolvovali pravidelnú odbornú prípravu na pracovisku, ktorá je čo najviac prispôsobená ich osobitným potrebám.

54. Takáto odborná príprava by sa mala týkať aj legislatívneho vývoja a vývoja judikatúry, a to domáceho vývoja, ako aj judikatúry medzinárodných súdov, ako je Európsky súd pre ľudské práva a prípadne Dvor audítorov a Európsky súdny dvor. Prokurátori by si mali byť vedomí aj úlohy a fungovania príslušných medzinárodných orgánov v tejto oblasti a ich príslušných nástrojov a odporúčaní.

55. Predchádzanie korupcii, jej vyšetrovanie a stíhanie majú často multidisciplinárny charakter. Pokračujúca odborná príprava prokurátorov v oblasti boja proti korupcii a hospodárskej trestnej činnosti preto môže zahŕňať aj schopnosti, ako je čítanie a pochopenie účtovníctva, pochopenie IT, práca s komplexným softvérom atď. Na tento účel môžu byť zapojení škoolitelia a odborníci mimo prokuratúry. Môže byť užitočné v praxi organizovať výmenu skúseností v oblasti boja proti korupcii medzi prokuratúrami rôznych štátov.

56. Prokurátori, na ktorých sa vzťahujú tieto návrhy, musia byť obzvlášť odolní voči stresu. Mali by byť schopní zaoberať sa veľmi rozsiahlymi spismi a obzvlášť kvalifikovanými obžalovanými a obhajcami. S cieľom zabrániť profesionálnemu vyhoreniu je dôležité, aby

25/ Ako sa uvádza v stanovisku CCPE č. 13 (2018) k nezávislosti, zodpovednosti a etike prokurátorov. Ústredným nástrojom v tejto súvislosti sú aj tzv. budapeštianske usmernenia, t. j. európske usmernenia o etike a správaní prokurátorov prijaté v mene Rady Európy konferenciou generálnych prokurátorov v Budapešti 31. mája 2005, CPGE (2005) 05.

26/ Pozri stanovisko CCPE č. 13 (2018) k nezávislosti, zodpovednosti a etike prokurátorov, body 53 – 56.

27/ Pozri normy profesijnej zodpovednosti a vyhlásenie o základných povinnostiach a právach prokurátorov z roku 1999 a Deklaráciu o minimálnych normách týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany prokurátorov a ich rodín z roku 2008, ktorú vypracovala Medzinárodná asociácia prokurátorov (IAP).

odborná príprava zahŕňala aj tzv. mäkké zručnosti, ako je zvládanie stresu, riadenie prípadov, kritické myslenie, výcvik pamäti a iná relevantná podpora. Takúto podporu, ako aj primeranú odbornú prípravu v oblasti vedenia by mali využívať aj vedúci prokuratúr.

57. Odbornú prípravu by napokon mali dopĺňať neformálnejšie a jemnejšie prvky na pracovisku. Môže ísť o stretnutia a okrúhle stoly s inými inštitúciami, úradníkmi a odborníkmi, ktorí bojujú proti korupcii. CCPE v tejto súvislosti zdôrazňuje pridanú hodnotu vytvárania sietí.

C. Rešpektovanie práv obvinených

58. Prokurátori by mali podporovať a dodržiavať zásadu rovnosti zbraní medzi obžalobou a obhajobou, prezumpciu neviny, právo na spravodlivý proces, nezávislosť súdu, zásadu deľby moci a záväznosť právoplatných súdnych rozhodnutí a ďalšie uplatniteľné práva zakotvené v príslušných medzinárodných nástrojoch.

59. Počas fázy vyšetrovania a trestného stíhania by mal prokurátor plne rešpektovať a chrániť práva obžalovaných, a to najmä dôsledným dodržiavaním a uplatňovaním zásad nevyhnutnosti a proporcionality. Platí to o to viac, keď ide o špeciálne vyšetrovacie techniky; tieto by mali byť vyhradené pre trestné prípady osobitného významu a závažnosti²⁸.

60. Napriek zložitej povahe trestných činov v rozsahu pôsobnosti týchto návrhov by prokurátori mali rozhodnúť o obžalobe alebo zamietnutí veci v primeranej lehote. Ak je obžalovaný vo vyšetrovacej väzbe, vyšetrovanie aj súdne konanie by mali byť čo najrýchlejšie.

61. Obžalovaný v prípadoch korupcie a súvisiacich trestných činov má právo na rešpektovanie svojho práva na súkromie a zásady prezumpcie neviny rovnako ako každý iný obžalovaný. Prokurátor konajúci vo veci by mal dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania podľa zákona. Zároveň by sa mal vyhnúť vystaveniu obžalovaného zbytočnej publicite alebo domnienkam o vine zo strany širokej verejnosti.

V. Odporúčania

keďže:

neexistuje všeobecne akceptované vymedzenie korupcie, CCPE sa domnieva, že najlepší odkaz na vymedzenie pojmu „korupcia“ možno vyvodiť z Trestnoprávneho dohovoru Rady Európy o korupcii (ETS173), ako ho uplatňuje skupina GRECO. Znamená to, že „korupcia“ je pojem, ktorý obsahuje alebo rieši rôzne trestné činy, ako je aktívne a pasívne úplatkárstvo vo verejnom a súkromnom sektore a obchodovanie s vplyvom;

v značnom počte prípadov sú trestné činy korupcie priamo prepojené s inými – často tajnostkárskymi – javmi hospodárskej a finančnej trestnej činnosti, ako sú podvody, daňové podvody, pranie špinavých peňazí, sprenevera atď. Účinný boj proti korupcii by preto mal zahŕňať aj riešenie iných súvisiacich hospodárskych a finančných trestných činov;

je mimoriadne dôležité využívať všetky náležité právne, legislatívne a iné nástroje predovšetkým na predchádzanie korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti;

účinný boj proti korupcii a súvisiacej hospodárskej a finančnej trestnej činnosti a veľmi škodlivý vplyv tohto druhu správania na dôveru verejnosti, sociálnu stabilitu a hospodársky blahobyt danej krajiny, ako aj na zásady spravodlivosti a rovnosti všetkých osôb pred zákonom nie je v

28/ CCPE odkazuje na svoje zistenia v predchádzajúcich stanoviskách, a najmä v stanovisku č. 10 (2015) o úlohe prokurátorov pri vyšetrovaní trestných činov. Okrem toho, ako už bolo uvedené v bode 36 týchto návrhov, neprimeranému obmedzovaniu základných práv a slobôd by sa malo zabrániť stanovením jasných obmedzení a kritérií na uplatňovanie daného vyšetrovacieho nástroja.

skutočnosti len otázkou trestného stíhania páchatel'ov, ale najmä zabránenia výskytu takýchto trestných činov;

je potrebné, aby si spoločnosť vo všeobecnosti, a najmä prokurátori zaoberajúci sa korupciou a súvisiacimi trestnými činmi, boli plne vedomí mimoriadne škodlivej povahy takýchto trestných činov. Proti tolerancii voči korupcii by sa malo neustále bojovať;

CCPE sa dohodla na týchto hlavných odporúčaniach:

1. **Vzhľadom na to, že prokurátori čelia v boji proti korupcii viacerým osobitným výzvam, členské štáty by mali vyvíjať dôsledné a systematické úsilie o vytvorenie priaznivého prostredia pre ich prácu.**
2. **Na najvyššej úrovni by sa mala jasne a dôsledne preukázať a potvrdiť politická vôľa na boj proti korupcii.**
3. **Členské štáty by mali vytvoriť pevný ústavný a zákonný rámec, ktorý umožní prokuratúre stíhanie s cieľom konať ako nezávislá/autonómna inštitúcia a účinným, transparentným a zodpovedným spôsobom bez akéhokoľvek nenáležitého politického alebo iného vonkajšieho vplyvu.**
4. **Domáce systémy výberu, povyšovania/postupovania a prekladania prokurátorov, ako aj disciplinárne konania by mali poskytovať potrebné záruky pre nezávislé, autonómne a transparentné rozhodovanie prokurátorov a mali by sa riadiť transparentnými a objektívnymi kritériami.**
5. **Prokuratúre by sa mal poskytnúť potrebný inštitucionálny, právny a operačný rámec a ľudské, finančné a technické zdroje, aby sa zabezpečilo, že aj v najzložitejších prípadoch korupcie sa konečné rozhodnutia prijímú bez zbytočného odkladu a pred uplynutím akejkoľvek príslušnej zákonnej premlčacej lehoty.**
6. **Členské štáty by mali poskytnúť potrebný rozpočet na zabezpečenie prijatia dostatočného počtu kompetentných prokurátorov a pridelenia efektívneho a riadne vyškoleného podporného personálu (administratívni pracovníci atď.) a odborníkov do prokuratúry, ako aj potrebného moderného vybavenia a iných prostriedkov.**
7. **Prokurátori a prokuratúry by mali v súlade s platnými pravidlami a rýchlo riešiť zložité konania týkajúce sa zmrazenia, zaistenia, konfiškácie, vymáhania a vrátenia majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti.**
8. **Mali by sa prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie nestrannosti, profesionality a špecializácie prokurátorov (a prípadne iných zainteresovaných strán) bojujúcich proti korupcii. Je o to dôležitejšie, aby takíto prokurátori absolvovali pravidelnú odbornú prípravu.**
9. **Prokurátori pri vedení vyšetrovania alebo dohľade nad ním musia mať, s výhradou primeraného súdneho povolenia, účinný prístup ku všetkým relevantným zdrojom informácií, ktoré sú často uchovávané vo verejných alebo súkromných databázach, ako sú registre majetku a záujmov alebo majetkové priznania, bankové záznamy a daňové informácie.**
10. **Počas fázy vyšetrovania a trestného stíhania by prokurátori mali dôkladne**

rešpektovať a chrániť práva obžalovaných, a to najmä dôsledným dodržiavaním a uplatňovaním zásad nevyhnutnosti a proporcionality, najmä pri uplatňovaní donútenia a osobitných vyšetrovacích techník.

11. **Na to, aby bolo možné pracovať na zložitých prípadoch korupcie, je nevyhnutná dobrá správa prípadov prokurátormi, ktorá môže mať rôzne formy, napríklad vytvorenie špecializovaných tímov prokurátorov a zabezpečenie čo najvhodnejšieho a najúčinnnejšieho toku informácií v rámci prokuratúry.**
12. **CCPE zdôrazňuje význam spolupráce a koordinácie medzi prokuratúrou na jednej strane a orgánmi presadzovania práva, colnými orgánmi, finančnými spravodajskými jednotkami a orgánmi vyšetrovania daňových podvodov, inštitúciami dohľadu atď. na strane druhej.**
13. **Členské štáty by mali mať zavedené prísne pravidlá ako chrániť osoby s dôvernými vedomosťami o konkrétnych páchatel'och a ich zločineckých systémoch. Potenciálni oznamovatelia často zohrávajú prvoradú úlohu pri odhaľovaní korupcie. Ich totožnosť a osobná integrita by mali byť chránené v prípade sprístupnenia informácií.**
14. **V prípade neprimeraného zasahovania by sa prokurátorom a vyšetrovateľom zapojeným do konania a ich rodinám mala poskytnúť primeraná ochrana.**
15. **Keďže korupcia má často cezhraničný charakter, je mimoriadne dôležité, aby účinné mechanizmy vydávania osôb a vzájomnej právnej pomoci umožňovali priamy kontakt a spoluprácu medzi prokuratúrami rôznych členských štátov vrátane výmeny informácií s neverejnými aktérmi, občianskou spoločnosťou a mimovládnyimi organizáciami.**
16. **S cieľom zabezpečiť široko harmonizovaný prístup k boju proti korupcii by členské štáty mali v prípade potreby ratifikovať najdôležitejšie medzinárodné nástroje na boj proti korupcii.**